

RETTIGHEDSFRAKENDELSE I INTERPROVINSIALRETTLIG BELYSNING

AF C. J. KJÆRSGAARD

Indledning

Når det i en lov fra 1948 om ydelse af juridisk bistand samt om inkasso- og detektivvirksomhed m.v. («vinkelskriverloven») er bestemt, at en person ved dom kan frakendes retten til at udøve sådan virksomhed, eller når der i dyreværnsloven er hjemmel til at frakende en person retten til at eje, bruge, passe eller slagte dyr eller i det hele at beskæftige sig med dyr, kan man rejse det spørgsmål, for hvilket territorium en sådan frakendelse gælder. Er forbudet begrænset til den domfældtes aktivitet i det område, for hvilket loven gælder, eller gælder forbudet, uanset hvorhen den domfældte bevæger sig efter dommen, eller med andre ord: Er en rettighedsfrakendelse – efter dansk ret – knyttet generelt til personen eller gælder der en territorial begrænsning?

Folkeretlige overvejelser

I folkeretten går den fundamentale kompetencefordelingsnorm ud på, at hver stat er kompetent og udelukkende kompetent til inden for sit territorium at foretage akter, der består i udfoldelse af det statslige tvangsapparat (territorialhøjhedens grundsætning). Det er staten, som har kompetence til at udøve tvang i retshåndhævelsesøjemed over for enkeltpersoner på territoriet (jurisdiktionskompetence). I denne kompetence gælder der visse – men dog temmeligt begrænsede – indskrænkninger, blandt andet derved at en stat har (en vis?) adgang til udfærdigelse af retsakter vedrørende sine egne borgere, uanset hvor de befinder sig (personalhøjhed).¹⁾

Efter den danske straffelovs § 131 straffes blandt andet den, som vedblivende udøver en virksomhed, til hvilken retten er ham frakendt. Hvis man forestillede sig, at dansk lovgivning foreskrev, at en rettighedsfrakendelse også har virkning for aktivitet i udlandet, måtte man vel – uden at jeg skal forsøge en endelig besvarelse – nå til det resultat, at en sådan lovgivning ville være folkeretsmæssig for så vidt angår danske statsborgere, medens dette næppe kan antages for så vidt angår en statsborger i det fremmede land, hvor den efter dansk lov strafbare aktivitet er begået. Man kunne til illustration af denne rent folkeretlige

problematik tænke sig, at en skolelærer med engelsk statsborgerskab i en lærerstilling her i landet begik en sædelighedsforbrydelse og ved dansk domstol foruden straf blev frakendt retten til at undervise børn og unge. Ville han under nyt ophold her i landet **folkeretsmæssigt** kunne straffes for efter rettighedsfrakendelsen at have undervist børn og unge i England?

Dansk ret i forhold til udlandet

Det ligger efter dansk ret fast, at udenlandske rettighedsfrakendelser ikke har virkning her i landet, jfr. den kommenterede straffelov side 136²⁾, og der kan ikke efter straffelovens § 131 straffes for overtrædelse af en udenlandsk rettighedsfrakendelse. Er en person, der har dansk indfødsret eller er bosat i den danske stat, i udlandet straffet for en handling, der efter dansk ret ville kunne medføre rettighedsfrakendelse, kan frakendelse efter straffelovens § 11 ske under en særskilt sag her i landet.

Allerede de folkeretlige synspunkter må tåle for, at virkningen af en dansk rettighedsfrakendelse er begrænset i stedlig henseende, uanset at danske frakendelsesdomme traditionelt ikke præciserer noget om spørgsmålet. Om en frakendelse har umiddelbar virkning efter lovgivningen i et fremmed land, hvor aktiviteten måtte blive fortsat, kunne ud fra et teoretisk synspunkt godt tænkes besvaret bekræftende³⁾, men der savnes kendskab til eksempler på en sådan retstilstand. Der er imidlertid grund til at notere sig, at der fra dansk side ikke kan være nogen afgørende interesse i, at en dansk rettighedsfrakendelse har virkning i udlandet, ligesom vedkommende fremmede myndigheder – hvormed også må tænkes på lovgivningsmyndigheder – nok som alt overvejende regel vil foretrække selv at retshåndhæve de stedlige normer. Forskellene i lovgivning, vurdering og sanktionsvalg kan være store, og fremmed ret vil vel normalt svare til dansk ret, således at der ikke er hjemmel til at håndhæve en udenlandsk (d.v.s. dansk) rettighedsfortabelse.

Hertil kommer så det mere formelle, men i virkeligheden nok så væsentlige, at dansk lov normalt alene tillægger sig selv virkning for Danmark. For strafferettens vedkommende er der dog tale om, at også visse handlinger og visse personers handlinger straffes, selv om de er foretaget udenfor den danske stat. Hvis man derfor stillede det spørgsmål, om ikke bestemmelsen i straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, om dansk straffemyndighed over visse handlinger i fremmed stat må føre til, at også virksomhed i udlandet svarende til den frakendte må henregnes til den virksomhed, som er strafbar efter dansk ret, altså efter § 131, måtte svaret blive benægtende. Det må det, allerede fordi det er en forudsætning for at fastlægge den efter § 7, stk. 1, nr. 2, krævede strafbarhed efter såvel dansk som efter den stedlige lovgivning, at den danske rettighedsfrakendelse gælder i udlandet – og det er dette, som drøftes her.

Interprovinsielle spørgsmål. Hjemmestyreordningerne

Kongeriget Danmark eller det danske rige kan som bekendt deles i 3 rigsdale, Danmark, Færøerne og Grønland. Når der i resten af denne artikel tales om Danmark, menes hermed udelukkende det sydlige Danmark, altså det danske rige bortset fra Færøerne og Grønland.

Ved lov nr. 137 af 23. marts 1948 blev der tillagt Færøerne hjemmestyre i en række anliggender, og ved lov nr. 577 af 29. november 1978 skete noget tilsvarende for Grønlands vedkommende. Begge områder har for særanliggenders vedkommende egen lovgivningsmagt, henholdsvis Færøernes lagting⁴⁾ og Grønlands landsråd.

Hertil kommer, at der heller ikke for fælles- eller rigsanliggenders vedkommende lovgives ens i alle områder. Lovgivningskompetencen tilkommer ganske vist den samme, nemlig kongen og folketinget, men en række forhold medfører desuagtet en forskellig retsudvikling.

Retsstoffet udviser som følge af det anførte forskelle mellem rigsdelenes, og især i de seneste årtier er udviklingen i retning af øget forskel mellem rigsdelenes retsregler gået hastigt. En væsentlig faktor, men langt fra den eneste, har været ændringer alene i Danmark. Det afhænger af emnets art, om de retsregler, der finder anvendelse i et givet tilfælde, hidrører fra rigsmyndighederne eller fra hjemmestyret.

Når der er forskelle mellem rigsdelenes med hensyn til lovgivning om rettighedsfrakendelse, opstår på lignende måde som i folkeretssamfundet **spørgsmålet om rettighedsfrakendelsers territoriale udstrækning**. Det er dette spørgsmål, som søges besvaret i denne artikel.

De spørgsmål af interprovinsialretlig karakter, der kan foreligge i forholdet mellem Grønland og de to øvrige rigsdale⁵⁾, er metodisk de samme som mellem Danmark og Færøerne; i det følgende vil overvejelserne særligt dreje sig om spørgsmålet om en **rettighedsfrakendelses territoriale virkning i forholdet mellem Danmark og Færøerne**.

Diskussionen om den nærmere forfatningsmæssige karakter af den lovgivningskompetence, som er overladt til Færøernes lagting, skal ikke fremstilles her, idet en konklusion i så henseende ikke er afgørende for en stillingtagen til de interprovinsielle spørgsmål, men dog kan tilføre overvejelserne visse reale argumenter. Det skal herefter blot nævnes, at Max Sørensen antog, at det er en konsekvens af overførslen af lovgivningskompetence til lagtinget, at rigets lovgivningsmyndigheder ikke kan lovgive på området. Der er altså ingen konkurrerende kompetence mellem de to lovgivningsinstanser⁶⁾.

Frederik Harhoff går i Ugeskrift for Retsvæsen 1982 B, side 101 med henvisninger til den tidligere diskussion det skridt videre at antage, at overførslen af lovgivningskompetence til lagtinget har opnået karakter af forfat-

ningsretlig sædvane, således at rigets lovgivningsmagt ikke mere kan tilbagetage kompetencen. Juridisk set kræver en tilbagetagelse derfor, at proceduren for grundlovsændring følges.

Man må vist have lov at fastslå, at forholdet mellem de to rigsdele med hver sin eksklusive lovgivningsmagt for særanliggendernes – men også kun for disses – vedkommende har stærke præg af et forhold mellem to nationer⁷⁾, således at de synspunkter, der i folkeretten anlægges for afgrænsning af retlige relationer mellem stater, må præge vurderingerne. At de to territoriers befolkning har samme statsborgerskab, er naturligvis en forskel, men det hindrer ikke en vis parallel til folkeretten. Der mindes i øvrigt herved om, at ifølge hjemmestyrelovens § 10 anses som færing den, der har dansk statsborgerskab, og er hjemmehørende på Færøerne. Der er altså i retlig henseende ikke tale om et kriterium, som tager hensyn til fødsel, opvækst, sprog og lignende.

For så vidt angår retlige forskelle mellem rigsdelenes for fællesanliggendes vedkommende, hvor kompetencen jo er hos den samme instans, stiller argumentationen sig nok lidt anderledes, men der ses dog ikke at være grundlag for at bedømme interprovinsielle problemer anderledes end for særanliggendes vedkommende. At der er forskelle, kan have politiske årsager, jfr. herved hjemmestyrelovens § 7, men kan selvfølgelig også skyldes simple kapacitetsproblemer med hensyn til ajourføring af lovgivningen⁸⁾. Og det synes i relation til spørgsmålet om rettighedsfrakendelse præget af en hel del tilfældighed og inkonsekvens, om et spørgsmål er fælles- eller særanliggende.

Eksempler fra lovgivningen

Lovgivning med bestemmelser om rettighedsfrakendelse forekommer – ud fra et interprovinsielt synspunkt – i flere forskellige former:

Fællesanliggender

Straffeloven er fælles for Danmark og Færøerne og er med visse undtagelser også ens. Spørgsmålet er et fællesanliggende, der reguleres af den danske lovgivningsmagt, og de to rigsdele udgør i så henseende ét retsområde. Det er derfor uden for enhver diskussion, at en rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79 i forbindelse med domfældelse for et straffelovsdelikt har virkning for både Danmark og Færøerne. Uden at en nærmere analyse er foretaget må det samme nok antages, når rettighedsfrakendelse sker efter straffeloven i forbindelse med idømmelse af straf efter territorielt begrænset og i forhold til den anden rigsdel afvigende særlovgivning, men svaret er ikke lige så utvivlsomt.

Fra særlovgivning, som er fællesanliggende, kan nævnes reglerne i sølovens § 371, stk. 4-5, om frakendelse af søneringsbevis på grund af spiritusnydelse. Samme regler gælder i de to rigsdele, og en frakendelse må naturligvis gælde for

lovens område. Også luftfartslovgivningen indeholder et eksempel, men med en anden territorial struktur end sølovens. Således gælder i Danmark siden 1. juli 1980 regler i luftfartslovens § 150 om frakendelse af ret til at gøre tjeneste på et luftfartøj. De er tydeligvis inspireret af færdselslovgivningen med detaljerede frakendelseskriterier og mulighed for betinget frakendelse. På Færøerne gælder den ældre luftfartslov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 251 af 6. august 1937, der i § 48 indeholder en uspecificeret frakendelsesregel – og kun med ubetinget frakendelse. Emnet er som anført fællesanliggende, men der er hjemmel i hjemmestyreloven til efter forhandling at overføre emnet til Færøernes hjemmestyre. Der er endvidere hjemmel til ved kongelig anordning at sætte den nye luftfartslov i kraft for Færøerne i det omfang og med de ændringer, som indstilles af Færøernes lagting. Lovgivningen om luftfart frembyder lignende fortolkningsproblemer som færdselslovgivningen, jfr. nedenfor (eksempel: islandsk pilot i islandsk fartøj på færøsk flyveplads).

Særanliggender

I nogle tilfælde giver det sig selv, at en rettighedsfrakendelse har begrænset territorial virkning. Loven om jagt- og vildtforvaltning, jfr. lovbekendtgørelse nr. 294 af 9. juni 1982, foreskriver i § 44, at ingen må udøve jagt uden at have jagttegn. Efter § 52 kan der ske frakendelse af retten til at **have** eller **erhverve** jagttegn. I modsætning til de fleste frakendelsesbestemmelser retter frakendelsen sig her imod den forvaltningsakt, som jagttegnet er, men det er ikke afgørende for argumentationen. Da loven ikke gælder for Færøerne, hvor jagten er fri, og jagttegn således er uforment, får det altså ingen betydning for en persons mulighed for at gå på jagt på Færøerne, ej heller for en i Danmark domicilieret persons vedkommende, at den pågældende efter dansk lov er frakendt retten til jagttegn.

Langt det største antal rettighedsfrakendelser forekommer i medfør af **færdselslovgivningen**⁹⁾. I Danmark gælder færdselslov nr. 287 af 10. juni 1976 med senere ændringer. Den gælder ifølge sin § 143 ikke for Færøerne og Grønland. På Færøerne gælder lagtingsfærdselslov nr. 65 af 9. september 1963 med senere ændringer. Hjemlen for lagtingets lovgivningskompetence er hjemmestyreloven, og færdselslovens gyldighedsområde er derfor Færøerne. Den færøske færdselslov blev oprindeligt affattet med den danske som forbillede. Udviklingen – og det vil bl.a. sige ændringer i den danske lov – har imidlertid medført, at dansk og færøsk ret i stigende grad er kommet til at fremvise forskelle med hensyn til frakendelseskriterier og frakendelsestyper samt med hensyn til varigheden af frakendelse for ligeartet handling. Der har endvidere kunnet påvises en strengere anvendelse af kriteriet for groft uforsvarlig kørsel på Færøerne end i Danmark (hvor det forsvandt som kriterium i 1975). Der findes

eksempler både på, at de færøske regler er strengere end de danske, og på at det er den danske reaktion, som er den strengeste. Således medfører visse tilfælde af særligt uforsvarlig kørsel – på Færøerne rubriceret som groft uforsvarlig kørsel og i Danmark efter regler om tilsidesættelse af væsentlige hensyn til færdselssikkerheden uden kvalificerende omstændigheder – en strengere reaktion på Færøerne end i Danmark, nemlig henholdsvis ubetinget frakendelse og betinget frakendelse. Det samme er tilfældet med promillekørsel, hvor selve deliktet er det samme. Omvendt frakendes førerretten i Danmark i mindst 2½ år ved promiller over 2,00. Den i så henseende indførte minimumsfrakendelsestid, jfr. lov nr. 258 af 27. maj 1981, har ikke givet anledning til ændringer på Færøerne, hvor retspraksis fortsat indebærer en frakendelse i 2 år over denne promille. Der findes adskillige andre forskelle i reaktionsmønstret.

Betydningen af de nævnte **forskelle springer særligt i øjnene**, når der er tale om tiltale for kørsel i den rigsdal, hvor man er strengest, og tiltalte ikke hører hjemme i denne rigsdal. Efter at eksempelvis den danske lovgivningsmagt i 1970'erne fandt det rimeligt at mildne bedømmelsen af visse alvorlige overtrædelser, der hidtil havde medført ubetinget frakendelse, ofte med deraf følgende belastende sociale konsekvenser i form af mistet erhverv etc., må det – udover det manglende formelle lovgrundlag – forekomme vanskeligt at argumentere for, at en dansk militærperson eller dansk domicilieret erhvervschauffør eller turist, der efter færøsk ret er frakendt førerretten ubetinget, skal være uden mulighed for at køre i Danmark efter sin tilbagevenden hertil, hvis tilsvarende forhold efter dansk (syddansk) ret alene ville have medført en betinget – eller måske ingen – frakendelse. Det samme synspunkt må anlægges på den skotske skibsmontør, som i forbindelse med midlertidigt arbejde på et færøsk værft dømmes for promillekørsel og mister førerretten ubetinget. Så længe han – efter at være udrejst fra Færøerne – **har** sit britiske kørekort, er der ikke tilstrækkelig grund til at hindre ham i at køre i **Danmark**, og en argumentation i modsat retning kan i dette tilfælde vanskeligt – han er ikke dansk statsborger eller domicilieret i det danske rige – støtte sig på et alment statsretligt synspunkt.

Præcisering af kritikken og forslag til en løsning

Hidtil er man – vel især ud fra analogisynspunkter, men formentlig uden dybere overvejelser og uden at gøre sig konsekvenserne klare – gået ud fra, at en rettighedsfrakendelse har umiddelbar virkning i anden rigsdal med afvigende lovgivning eller retspraksis. Man har tillagt gerningsstedets lovgivning primat over lovgivningen i den fremmede rigsdal. Herved har man for det første set bort fra det **formelle** synspunkt, at gerningsrigsdalens lov kun har virkning – og for særanliggenders vedkommende kun kan tillægges virkning – for gerningsrigsdelen. For det andet har man set bort fra de **reale** grunde, som har ført de

kompetente myndigheder til at fastsætte andre lovbestemmelser eller følge en anden retspraksis end i gerningsrigsdelen. Den hidtidige retstilstand må i øvrigt forekomme mindre vel forenelig med det forhold, at når delikter i medfør af straffelovens § 11¹⁰⁾ bedømmes her i landet, sker det efter lovgivningen her i landet (det danske rige) og ikke efter gerningslandets lovgivning. Den traditionelle linie må givetvis indebære, at der må opstilles retningslinier for »frasortering« af de mest urimelige tilfælde af virkning i fremmed rigsdal, jfr. det side 332 anførte om et ordre public synspunkt.

En administration af de beskrevne hensyn, der på den anden side også indbefatter ønskeligheden af, at en rettighedsfrakendelse i muligt omfang har virkning i hele riget, vil imidlertid kunne ske derved, at det givne faktum – på lignende måde som det kan ske, hvor 2 lande er impliceret – prøves i relation både til gerningsrigsdelens lovgivning og til den (de) øvrige rigsdal(e)s, i det følgende kaldet **dobbeltprovelse**.

Myndighederne

Domstole, politi og anklagemyndighed er fælles for Danmark og Færøerne¹¹⁾, idet den danske retsplejelov – med visse undtagelser og forskelle – gælder i en særlig udgave for Færøerne. Disse udgør en retskreds på lige fod med landets øvrige 84 retskredse (excl. Grønland). Stillingsbetegnelsen for dommeren på Færøerne er sorenskriver. Til forskel fra Danmark medvirker der ikke domsmænd i sager på Færøerne. Appel sker fra Færøernes ret til Østre landsret i København, som behandler de fleste færøske sager under rejser til Færøerne. Øverste instans er Højesteret.

De for Danmark og Færøerne fælles domstole har jurisdiktion, d.v.s. pådømmelseskompetence med hensyn til handlinger i enhver af de to rigsdale, men deres indbyrdes kompetence reguleres af værnetingsregler. Det er momenter som behovet for at føre bevis ved gerningsstedets domstol eller hensynet til, at en erkendende tiltalt kan få sin sag afgjort ved retten, hvor han bor, der fortrinsvis er afgørende for, hvilken domstol der kommer til at behandle sagen.

Domstolene behandler sagen efter værnetingets retsplejelov. Den **materielle ret**, de anvender, er derimod ikke i interprovinsiel henseende afhængig af værnetinget, men må udfindes på sædvanlig måde, det vil for strafferettens vedkommende især sige af love og lagtingslove, der må fortolkes med hensyn til de territoriale og de øvrige betingelser både for deres anvendelse og med hensyn til indholdet (virkningen) af de afgørelser, der træffes i henhold til loven. Heraf følger, at hvis betingelserne i en obligatorisk frakendelsesregel er opfyldt, **skal** domstolen foretage rettighedsfrakendelse. Det er således ikke overladt til frie overvejelser om hensigtsmæssighed eller andet, om en afgørelse har virkning i en anden rigsdal, udover hvad der følger af, at man, hvis **påstanden** indebærer

det, kan undlade dobbeltprøvelse. At domstolenes jurisdiktionskompetence omfatter hele riget – for Højesterets vedkommende ubundet af værnetingsregler – ses ikke at være et argument for, at en rettighedsfrakendelse har virkning udenfor det territorium, hvor loven gælder.

Det må endvidere være en følge af det fælles domstolssystem, at det ikke har betydning for en straffesags udfald, i hvilken rigsdel påkendelsen sker. Der bliver ikke tale om at overføre principper fra reglerne i straffelovens kapitel 2 om tilfælde med tilknytning til flere lande. Det anførte vil eksempelvis sige, at når straffelovens § 285, stk. 1, har et strafmaksimum for almindeligt tyveri på Færøerne på 2 år og i Danmark på 1½ år, anvendes gerningsstedets lov fuldt ud, uanset i hvilken retskreds sagen i medfør af de almindelige værnetingsregler finder sin afgørelse. Når et på Færøerne begået tyveri pådømmes i København, citeres således som straffebestemmelse udelukkende straffeloven i sin færøske version, og afgørelsen træffes uden hensyn til, at der for delikter begået i Danmark gælder en lavere strafferamme. Det samme gælder i den omvendte tyverisituation. Endvidere kan Færøernes ret straffe for en jagtlovsovertrædelse begået i Danmark, selv om en tilsvarende handling på Færøerne ikke er strafbar, og Københavns byret kan pådømme en overtrædelse af den færøske rusdrikkelov, som indeholder for Færøerne særegne delikter. Også internt i Danmark kan der være forskelle på, hvad der er strafsanktioneret det enkelte sted. Særligt før de senere års harmoniseringsbestrebelse har byggeslovgivningen og politivedtægterne fremvist eksempler herpå.

At det i relationen mellem Danmark og Færøerne må forholde sig som anført, ses måske bedst, hvis man tænker på appeldomstolene, herunder at Østre landsret har tingsted i begge rigsele og er frit stillet med hensyn til, hvor den vil behandle sagen. I øvrigt forekommer det, at flere strafbare forhold begået dels på Færøerne, dels i Danmark pådømmes under ét eller i indbyrdes forbindelse, jfr. straffelovens §§ 88 og 89 og retsplejelovens § 696.

Derimod kan man, som det har foreligget i retspraksis, jfr. herom side 335 f. samt note 15, rejse det spørgsmål, om princippet i straffelovens § 10, stk. 2, bør følges, når der bliver tale om på grundlag af et delikt begået i én rigsdel at rettighedsfrakende med virkning for en anden del.

Hvornår og hvordan dobbeltprøvelse?

Som en væsentlig side af den fælles doms- og politimyndighed må nævnes muligheden for under samme sag, altså under selve straffesagen, at få foretaget en prøve af rettighedsfortabelsesspørgsmålet både efter gerningsrigsdelens og den anden rigsdels lovgivning. Man slipper således for en særskilt frakendelses-sag i det andet område, således som det er nødvendigt, når der i medfør af straffelovens § 11 må rejses særskilt rettighedsfrakendelses-sag her i riget på

grundlag af strafbart forhold i udlandet; det må imidlertid også i den interprovinsielle situation være muligt ud fra princippet i straffelovens § 11 senere hen at rejse særskilt sag i en anden rigsdel, hvor behov måtte foreligge.

For at dobbeltprøvelse skal kunne ske på en smidig måde, kræves **anklagemyndighedens aktive medvirken** med hensyn til formulering af påstand og procedure i forhold til begge rigsdeles lovgivning. En instruktion i anklagemyndigheden kunne gå ud på, at anklagemyndigheden på Færøerne altid skal overveje at nedlægge påstand om dobbeltprøvelse (eventuelt med undtagelse for så vidt angår udlændinge bosat i udlandet). I den øvrige del af landet kunne man nedlægge påstand om dobbeltprøvelse i de tilfælde, hvor det af sagen fremgår, at tiltalte har en eller anden form for tilknytning til Færøerne, nogenlunde som § 11-praksis i dag. Hvis en person med frakendelse alene efter den danske færdselslov og uden at dobbeltprøvelse havde været foretaget, derefter skulle ansøge om førerbevis på Færøerne (i tilfælde af ubetinget frakendelse i Danmark har han jo rent faktisk intet førerbevis, og hans erhvervelse af det på Færøerne forudsætter, at han tager bopæl der og går op til køreprøve etc.), kunne man imødegå situationen ved at rejse særskilt sag på Færøerne med påstand om frakendelse efter den færøske lov på grundlag af kørslen i Danmark. Uden førerbevis og uden færøsk frakendelse vil hans kørsel på Færøerne alene kunne straffes som kørsel uden at have erhvervet førerbevis (bøde) og ikke som kørsel i strid med nogen frakendelse (frihedsstraf). Men køre der lovligt efter en dansk ubetinget frakendelse kan han altså ikke. Og sådan virker det jo i øvrigt også mellem Helsingborg og Helsingør.

Også når der rejses »§ 11-sag« her i landet, for eksempel mod en på Færøerne bosat nordmand for et delikt begået i Norge, må der nedlægges påstand både efter den færøske og danske lov for at opnå rettighedsfrakendelse i begge områder. Som det må antages at fungere i øjeblikket, når rigsadvokaten modtager en sag med et i udlandet begået delikt, som giver grundlag for rettighedsfrakendelse her i riget, så sender rigsadvokaten sagen til Færøerne, hvis den pågældende bor der, og til en politikreds i Danmark, hvis bopælen er der. Hvis domstolene i sådanne tilfælde følger den – her bestridte – linie, som er kommet til udtryk i de side 335 omtalte Østre landsrets domme af 1981 og 1982, vil dette føre til, at det for valget mellem dansk og færøsk sanktion bliver afgørende, hvor den tiltalte har domicil (her = værneting) på tidspunktet for tiltalebeslutningen. Tiltalte kan således opnå en mildere eller pådrage sig en strengere reaktion med virkning for begge rigsdele, hvis han flytter mellem disse i tiden mellem gerningen og tiltalebeslutningen, henholdsvis kan komme ud for en forskellig sanktion afhængig af, om han ved tilflytning fra udlandet før tiltalebeslutningen har taget bopæl i Danmark eller på Færøerne. Dette er helt uholdbart.

Dobbeltprøvelseslæren vil kunne administreres således, at det direkte af domskonklusionen kan ses, for hvilken eller hvilke rigsdele, frakendelsen har virkning, og som en konsekvens af, at lovgivningen kan være forskellig, kan frakendelsen have forskelligt indhold i de forskellige rigsdele. Hvis intet er anført i konklusionen, må det afgørende være, hvilken lov eller hvilke love, der er citeret og altså er sket prøvelse efter, jfr. herved afsnittet om »Dommes Retskraft«.

Førerbeviser og kørekort

Det burde være overflødigt at nævne, at den omstændighed, at færøske førerbeviser og danske kørekort – ja de kaldes ikke det samme – udstedes på samme blanket¹²⁾, ikke kan bidrage til en argumentation om, hvorvidt rettighedsfrakendelse efter færdselslovgivningen har umiddelbar virkning udenfor egen rigsdel. Førerretsfrakendelse kan ske, uden at tiltalte nogensinde har haft førerbevis, og der kan efter anden lovgivning frakendes ret til virksomhed, som i almindelighed kan udøves uden offentlig tilladelse.

Førerbeviser og kørekort er bærere af en forvaltningsakt. På Færøerne udstedes førerbeviser i medfør af den færøske færdselslov. Det må ved denne teoretiske analyse kunne fastslås med sikkerhed, at de direkte kun er gyldige til kørsel på Færøerne. Ligesom det afhænger af indholdet af norsk ret – eventuelt i forbindelse med internationale aftaler – om de kan anvendes i Norge, så beror det på dansk lovgivning, om og i hvilket omfang de anerkendes i Danmark. Spørgsmålet påkalder sig i almindelighed ringe opmærksomhed, idet de gensidigt anerkendes fuldt ud, også efter domicilkifte mellem rigsdelen. Denne vidtgående gensidige anerkendelse skyldes, at betingelserne for deres erhvervelse er så ens både med hensyn til køreprøvekrav og ædruligheds- og helbreds-betingelser, ligesom færdselsforholdene ikke adskiller sig fundamentalt fra hinanden. (Især den sidste omstændighed har derimod hindret Danmark – og måske også Færøerne – i at anerkende grønlandske førerbeviser!)

Det anførte synspunkt har fundet udtryk i lagtingsfærdselslovens § 21, stk. 2, hvorefter landsstyret kan bestemme, at førerbeviser, der er udstedt i **Danmark**, Finland, Island, Norge og Sverige, er gyldige på Færøerne, også efter at indehaveren har taget bopæl her. Lovbestemmelsen forudsætter altså klart, at danske kørekort ikke i sig selv er gyldige på Færøerne, idet dette beror på færøsk lov. Den tilsvarende bestemmelse i den danske færdselslovs § 61 må formentlig anses for konciperet uden tanke for spørgsmålet.

Dommes retskraft

Det har til støtte for, at en frakendelse efter territorialt begrænset lovgivning har umiddelbar virkning uden for egen rigsdel, endvidere været anført, at enhver

dansk dom har retskraft overalt i riget. Dette er ganske vist i sig selv ubestrideligt, men rækkevidden af en doms materielle retskraft afhænger af dommens eget indhold, d.v.s. af hvad det er, der er blevet prøvet eller afgjort ved dommen. Og hvis der ved dommen alene er sket frakendelse i henhold til gerningsrigsdelens lovgivning, kan man ved afgørelsen af det problem, der drøftes, ikke af et retskraftsynspunkt udlede, at afgørelsen under en senere sag skal tillægges virkning, som om den var sket efter den anden rigsdels lovgivning. Det er en cirkelslutning.

Spørgsmålet om indholdet eller rækkevidden af en tidligere frakendelsesdom har stor betydning. Det er afgørende for, om senere aktivitet kan straffes efter f.eks. straffelovens § 131 eller efter færdselslovenes regler om kørsel i frakendelsestiden. En tidligere dom indgår også som skærpende udmålingskomponent ved recidiv og kan være en legal betingelse for en rettighedsfrakendelses nærmere indhold.

Det vil sprænge rammerne for denne fremstilling at gennemgå de heraf følgende interprovinsialretlige problemer, men et par eksempler kan nævnes. Når ubetinget frakendelse efter den færøske færdselslov anvendes for mindre alvorlige forseelser end efter dansk lovgivning, kan det ikke antages, at en færøsk ubetinget frakendelse, som ikke ville have medført denne sanktion efter dansk ret, kan danne grundlag for ubetinget frakendelse efter den danske færdselslov § 126, stk. 2, nr. 4. Denne bestemmelse foreskriver ubetinget frakendelse i stedet for betinget frakendelse, når den tiltalte tidligere er frakendt førerretten ubetinget. Hvis dobbeltprøvelse er sket for så vidt angår sag nr. 1, vil der ikke være tvivl for den anklager (og domstol), som skal tage stilling til sag nr. 2. Dobbeltprøvelseslæren vil også afklare situationen, når en person med betinget frakendelse i Danmark kører på Færøerne under forhold, så den betingede frakendelse efter dansk lov skal udløses. Man vil under citat af begge rigsdeles færdselslove i forbindelse med anvendelse af princippet i straffelovens § 11 kunne udløse den betingede frakendelse. Og det kan ske ved enhver af de fælles domstole. Synspunktet fører ikke nødvendigvis til, at rettighedsfrakendelsen får samme indhold i begge rigsdele.

Yderligere indvendinger mod umiddelbar virkning i anden rigsdel

Den, som ud fra friere statsretlige synspunkter eller under henvisning til sædvaneret eller analogi finder det muligt at gå ind for, at en rettighedsfrakendelse har **umiddelbar virkning uden for den rigsdel, hvor lovhjemlen for frakendelse gælder**, vil blive stillet over for flere spørgsmål.

For det første er der kravet i straffelovens § 1 om sikker lovhjemmel. Efter denne bestemmelse kan straf kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant. Med hensyn til

andre retsfølger af den strafbare handling – og det vil jo blandt andet sige rettighedsfortabelse – gælder en tilsvarende regel. Og efter straffelovens § 2 finder straffelovens almindelige del, for så vidt ikke andet er bestemt, anvendelse på alle borgerlige strafbare forhold, altså også på rettighedsfortabelse efter særlovgivningen (det vil her sige uden for straffeloven).

Et andet spørgsmål, der vil melde sig, er, hvorledes man metodisk vil kunne undlade at tillægge frakendelse efter den ene rigsdels lovgivning virkning i den eller de øvrige i tilfælde, hvor spændvidden mellem lovgivningerne er blevet så stor, at anvendelse af en rigsdels lov på virksomhed i en anden rigsdel vil føles urimelig i denne. Eller med andre ord: Kan der blive tale om at anvende et ordre public synspunkt. Tanken virker fremmedartet indenfor samme retssamfund, men kan ikke afvises. Der vil blive tale om en noget særpræget form for tankevirkosomhed hos dommerne i de fælles domstole. Metoden vil nok ikke føre til, at man for dansk område tilsidesætter en frakendelse efter en – tænkt – færøsk regel om, at gentagen spirituskørsel på cykel med hjælpemotor medfører tab af retten til at køre bil. Det vil vel ikke stride mod fundamental dansk (syddansk) retsopfattelse at acceptere dette. Med hvordan med følgende eksempler: Færøernes landsstyre har i 1985 i lagtinget stillet et – lidet gennemarbejdet – forslag om, at fører af motorkøretøj, som har haft førerbevis i mindre end 2 år, har ansvaret for, at spiritus ikke findes i køretøjet mellem kl. 18 og kl. 6. Det kan man kalde spirituskørsel med et meget stærkt fremrykket fuldbyrdelsesmoment. Hvis man tænkte sig et sådant delikt suppleret med en regel om føreretsfrakendelse **ved dom**, skulle denne frakendelse da have umiddelbar virkning i Danmark, hvor spiritusproblemerne både er anderledes og bedømmes anderledes, og ville det gøre en forskel, om den dømte ikke var domicilieret på Færøerne, men i Danmark eller i udlandet?

Om det nævnte lagtingsforslag kan det i øvrigt oplyses, at det indeholdt en bestemmelse, hvorefter overtrædelse »straffes, medmindre højere straf er forskyldt efter færdselsloven, med fratagelse af førerretten, første gang i 3 måneder. Ved gentagelse fratages førerretten i 6 måneder, og skal føreren foruden op til ny prøve.« Det hed endvidere i lovforslaget, at politiets afgørelser efter loven, der også omfattede førerbevisfratagelse på grundlag af bl.a. hastighedsoverskridelse, kan kæres til landsstyret inden 14 dage. Kæren har ikke opsættende virkning. Der har tidligere været noget lignende forslag fremme, uden at de er blevet gennemført. Et af disse »kriminaliserede« med samme sanktion motorførere med under 2 års erfaring, når de havde passagerer i bilen mellem kl. 24 og 6, og ville således også omfatte den turist, der ledsaget af sin ægtefælle, eller den lastvognschauffør, der med sin makker i førerhuset kørte i land fra en færge efter ankomst til øerne udefra i den færøske sommernat.

Formålet med lovforslagene har været det særdeles forståelige at bekæmpe

færdselsulykker og har haft den særlige baggrund, at biler på Færøerne på grund af den restriktive spirituslovgivning, der ikke muliggør værtshuse, benyttes til selskabeligt samvær, ofte med drikkeri. Efter det oplyste vil heller ikke det seneste forslag blive gennemført. Som en alvorlig indvending mod det måtte det anføres, at en sådan lov nok vil være grundlovsstridig. Efter magtfordelingsreglen i grundlovens § 3 er den dømmende magt hos domstolene. Det er antaget i dansk statsforfatningsret¹³⁾, at bl.a. udøvelsen af statens straffemyndighed hører til kernen i det, som grundloven forstår ved den dømmende magt. Heraf følger, at hverken kongen og folketinget eller lagtinget har en almindelig adgang til at henlægge afgørelser om straf og formentlig heller ikke om andre pønale retsfølger til forvaltningen. De seneste årtiers lovgivningstradition i folketinget med hensyn til udformning af detaljerede regler om domstolskontrol må vel ses som en accept af dette synspunkt. Alene den i grundlovens § 63 hjemlede, noget vanskeligt praktikable, adgang til domstolsprøvelse – som i øvrigt kan indskrænkes ved lov – ville efter en gennemførelse af forslagene have stået åben for en sådan motorfører.

Regler som lovforslagene giver naturligvis anledning til interprovinsielle problemer. Eksempelvis kan nævnes, at hvis en i Danmark bosat motorfører under et Færø-besøg mister sit kørekort, vil det udelukkende afhænge af dansk lovgivning, om og på hvilke vilkår han kan køre i Danmark efter sin tilbagevenden hertil. Den i medfør af færøsk lov ved forvaltningsakt skete inddragelse af førerretten binder ikke de kompetente myndigheder i Danmark, og det tilkommer justitsministeriet med delegation til politiet at bestemme, hvorvidt den pågældende må køre i Danmark. Teoretisk set og vel også i praksis må resultatet blive, at såfremt motorføreren havde et i Danmark og dermed i medfør af den danske færdselslov udstedt kørekort, vil der – hvis myndighederne på Færøerne ikke har genudleveret kørekortet ved udrejsen derfra – kunne blive spørgsmål om at meddele ham duplikatkørekort. Hvis der derimod var tale om et på Færøerne og altså efter den færøske færdselslov meddelt bevis til den senere i Danmark domicilierede indehaver, må justitsministeriets overvejelse komme til at gå på, om man vil udstede et andet kørekort under dispensation fra f.eks. kravene om lægeattest og køreprøve, naturligvis under forudsætning af fornøden hjemmel hertil i den danske færdselslov.

I øvrigt rejser lovforslagene også et spørgsmål i forhold til hjemmestyreloven. Herom henvises til afsnittet nedenfor.

En statsretslig refleksion

Det er ved diskussionen ovenfor i det hele forudsat, at de påpegede problemer – for så vidt angår særanliggender – udspringer af lovkonflikter imellem sideordnet lovgivning i de to rigsdele. Men man kunne gøre sig den refleksion,

om der ved hjemmestyreløven overhovedet skete delegation af lovgivningskompetence vedrørende rettighedsfortabelse. Den stærke og eksklusive karakter af hjemmestyrets kompetence medfører i sig selv et behov for opmærksomhed om, hvor grænsen for delegationen går.

For at blive ved eksemplet fra færdselslovgivningen så udleder hjemmestyret sin kompetence af lovens kortfattede udtryk »Motor- og færdselsforhold« og »Regler om stærke drikke«. Derimod er den borgerlige strafferet fortsat et fællesanliggende. Det er således ikke nogen ganske klar og oplysende lovhjemmel, der ligger til grund for, at hjemmestyret i sin tid begyndte at fastsætte regler om strafferetlige retsfølger. I det omfang et emne kvalificeres som strafferetligt fremfor som vedrørende motor- og færdselsforhold eller stærke drikke, bliver følgen, at delegation ikke er sket, og hjemmestyret vil så være afskåret fra at give regler, herunder med hjemmel i straffelovens § 2 at fravige reglerne i denne lovs almindelige del. Rent bortset fra om afsoningsformen eksisterer i praksis, må hjemmestyret således formentlig være afskåret fra at fastsætte andre straffe for overtrædelser af delikter i særlovgivningen end de i rigslov kendte, hvorved særligt de almindelige straffe i straffelovens § 31 fængsel, hæfte og bøde kommer på tale. Man kan gøre sig lignende overvejelser med hensyn til emner som tilregnelser, forsøg, prøveløsladelse og forældelse af strafansvar. Disse emner er gennemgående af så grundlæggende karakter, at der må stilles stærke krav til klarhed vedrørende hjemmelsspørgsmålet.

Hvad specielt angår førerretsfrakendelser, der jo ikke indebærer spørgsmål om Færøernes særlige stilling i national, historisk eller geografisk henseende, jfr. forordet til hjemmestyreløven, og hvor retsenhed må være ønskelig og naturlig, burde det være muligt at vinde også politisk forståelse for den omfortolkning af hjemmestyreløven, at dette spørgsmål som værende af strafferetlig karakter bør reguleres ved rigslov. Retsenhed vil så alene kunne vanskeliggøres af de på side 324 nævnte kapacitets- og øvrige forsinkelsesproblemer.

Også retsplejen er fællesanliggende. Hvis et emne må betegnes som straffeprocessuelt fremfor som vedrørende motor- og færdselsforhold, stærke drikke eller andre i hjemmestyreløven nævnte emner, er det den danske lovgivningsmagt, som er kompetent. Den ydre omstændighed, i hvilken lovbestemmelsen findes, kan ikke i sig selv være afgørende for emnets kvalificering, men alene være en af de omstændigheder, der må lægges vægt på. Hvis den anførte tankegang følges, savner lagtinget kompetence til – som det blev foreslået ved det tidligere omtalte lovforslag fra 1985 – at bestemme, at forvaltningen (politi og landsstyre) skal træffe afgørelse om strafferetlige sanktioner. Det vil så f.eks. ej heller ved lagtingslov kunne bestemmes, at politiet har ret til at opkræve bøder på stedet, eller at sigtede personer i modsætning til retsplejelovens regler herom er pligtige til at bidrage med oplysninger imod sig selv. Hvis der havde

været tradition for at henføre reglerne om motorføreres pligt til at anmelde sig selv ved færdselsuheld til straffeprocessen, ville det således ikke have været muligt i den færøske færdselslovs § 26 at fastsætte strengere regler herom, end hvad der følger af de tilsvarende danske regler i færdselslovens § 9.¹⁴⁾

Da spørgsmålet, om der er sket delegation af kompetence til at fastsætte regler om rettighedsfrakendelse, ikke hidtil har været omtvistet, vil en konklusion nedenfor blive draget på grundlag af, at de færøske regler, i forhold til hvilke der foreligger lovkonflikter, statsretligt set er gyldige.

Retspraksis efter færdselslovgivningen

Det har hidtil været retspraksis at tillægge eller at anse rettighedsfrakendelser efter færdselslovgivningen for at have umiddelbar virkning med hensyn til kørsel også i den anden rigsdel, bl.a. således at der er blevet idømt den sædvanligvis anvendte frihedsstraf for kørsel i frakendelsestiden og ikke blot den sædvanligvis anvendte bødestraf for at køre uden at have erhvervet førerbevis. Mange af de tilfælde, der har foreligget, især før lovgivningerne begyndte at bevæge sig fra hinanden, har vel givet grundlag for, at afgørelsen kunne bæres af de i strafferetten ellers ikke så velsete analogisynspunkter, men det er derudover vanskeligt at se, hvilken juridisk metodik, der har kunnet begrunde den hidtidige linie.

I en af Østre landsret den 29. september 1981 pådømt sag (5. afd. nr. 198/1981) var en i Danmark bosat person tiltalt for promillekørsel under et besøg på Færøerne, og ved Færøernes ret blev han under citat udelukkende af den færøske færdselslov idømt bødestraf og ubetinget frakendelse af førerretten i 1 år. Dommen angav – i overensstemmelse med traditionen – intet om den territoriale udstrækning af den frakendte rettighed. Øjensynligt fordi sanktionen på hans hjemsted var betinget frakendelse, påstod han ved landsretten anvendelse af denne form for rettighedsfrakendelse. Landsretten stadfæstede den ubetingede frakendelse. Rettens overvejelser og begrundelse fremgår ikke af dommen, ligesom spørgsmålet om en afgørelse, som indebar ubetinget frakendelse for Færøerne og betinget frakendelse for Danmark, ikke synes at have været fremme under sagen. Landsretten behandlede sagen på hovedtingstedet i København.

Ved en Ugeskrift for Retsvæsen 1982, s. 1203 gengivet Østre landsrets dom blev en tiltalt idømt hæftestraf for at have kørt i Danmark (Hvidovre) trods en frakendelse ved dom afsagt i medfør af den færøske færdselslov. Dommens præmisser viser vel, hvor vanskeligt det har været at begrunde den hidtidige praksis, idet landsretten begrundede sit resultat netop med det, som var omtvistet: »Da den ved Færøernes ret ved dom af 14. juli 1976 stedfundne frakendelse af førerretten i 5 år fra den 11. april 1976 også gælder i det øvrige Danmark, tiltrædes det, at tiltalte er fundet skyldig i overtrædelse af den danske færdselslovs § 117, stk. 4, nu stk. 5.«

I 1984 er der derimod afsagt nogle Østre landsrets domme, som – alle med

dissens – går i modsat retning. Ingen af disse afgørelser er blevet indbragt for Højesteret.

I Østre landsrets dom af 9. maj 1984 (5. afd., a.s. nr. 328/1983) forelå et tilfælde, hvor en 17-årig fisker om natten under kørsel på Færøerne i sin faders bil et øjeblik faldt i søvn med stor materiel skade på bilen til følge. Han – som på grund af ung alder **ikke** havde kunnet erhverve førerbevis – blev for groft uforsvarlig kørsel ubetinget frakendt retten til at erhverve førerbevis i 6 måneder. Rettighedsfrakendelsen fik kun virkning for Færøerne. Prøvelse af frakendelsesspørgsmålet med virkning for Danmark, hvor sanktionen for den art overtrædelse ville have været betinget frakendelse, skete ikke.

Ved en Østre landsrets dom af samme dato (5. afd., a.s. nr. 211/1983) forelå et tilfælde, hvor en dansk militærperson under varigere tjeneste på Færøerne havde overskredet hastighedsgrænsen væsentligt, uden at der havde været tale om konkret fare. Foruden bøde var han ved Færøernes ret frakendt førerretten ubetinget i 1 år for groft uforsvarlig kørsel. Efter den danske færdselslov ville sanktionen have været betinget eller måske ingen frakendelse. Østre landsret frifandt – med dissens – for påstanden om ubetinget frakendelse af førerretten og fik derved ikke anledning til at tage stilling til det interprovinsialretlige problem, men sagen illustrerer på samme måde som landsretsdommen af 29. september 1981 behovet for dobbeltprøvelse.

Den 4. december 1984 har Østre landsret (5. afd., a.s. nr. 111 og 138/1984) endelig pådømt 2 tilfælde af spirituskørsel begået på Færøerne af danske statsborgere bosat i Danmark, den ene tiltalte både på gernings- og domfældelsestidspunktet, medens den anden tiltalte var flyttet fra Færøerne til Danmark mellem gerningstidspunktet og pådømmelsestidspunktet. Begge var i øvrigt født på Færøerne. Landsrettens flertal foretog i begge sager **dobbeltprøvelse**, og under citat af såvel den færøske som den danske færdselslovs bestemmelse om spirituskørsel skete der frakendelse med virkning både for Færøerne og Danmark. I det ene tilfælde, hvor sædvanlig frakendelsesperiode efter begge love var 5 år, valgtes denne position. Der var i denne sag tillige rejst tiltale for kørsel i frakendelsestiden i henhold til en Vestre landsrets dom om spirituskørsel i Jylland. På dette punkt skete der frifindelse, således at der alene blev domfældt for kørsel uden at have erhvervet førerbevis. I den anden sag var sædvanlig frakendelsesperiode 1½ efter færøsk praksis og 2 år efter dansk praksis. Frakendelsestiden fastsattes til 1½ år for begge områder, »jfr. tildels princippet i straffelovens § 10, stk. 2.«¹⁵⁾

Den tredje dommer begrundede i de sidste to sager sit votum således, »at en dom efter den i Danmark og den på Færøerne gældende ret hidtil er tillagt i al fald analog virkning i det andet område, jfr. dissensen i fornævnte landsretsdom (328/83) af 9. maj 1984. Dette står også i forbindelse med den fælles politi- og retsmyndighed og er accepteret fra begge sider som et led i udviklingen af det retlige forhold mellem rigsdelen. Denne dommer vil derfor stadfæste også frakendelse af førerret som sket ved den indankede dom, og således at dommen uden særlig bemærkning har virkning også for Danmark.«

Konklusion

På det givne statsretlige og øvrige lovmæssige grundlag må konklusionen herefter blive, at en rettighedsfrakendelse kun har virkning i den rigsdal, hvor den lovbestemmelse, hvorefter frakendelse er sket, gælder. På grundlag af det samme strafbare forhold kan der ved de fælles domstole under samme eller en særskilt sag ske prøvelse af, om frakendelse tillige skal ske efter lovgivningen i den anden eller de øvrige to rigsdale, og afgørelsen vedrørende frakendelsesspørgsmålet kan derfor få forskelligt indhold i de respektive rigsdale på samme måde, som det oftest er tilfældet, når samme faktum giver anledning til reaktion i to forskellige lande. Det er en væsentlig ekspeditionsteknisk fordel, at prøvelsen med virkning for begge eller alle rigsdale kan ske under samme sag.

Der er måske nogen, som vil indvende, at dette kan man ikke leve med, men heroverfor står hensynet til respekt for de respektive lovgivningsorganers eksklusive kompetence på deres territorium og hensynet til borgeren, som efter straffelovens § 1, 2 pkt. ikke kan idømmes anden strafferetlig retsfølge uden sikker lovhjemmel, og som i øvrigt må have et rimeligt krav på af dommen i forbindelse med lovtæksten utvetydigt at kunne læse sig til rækkevidden af frakendelsen.

Maj 1985 .

NOTER

- 1) Alf Ross m.fl.: Lærebog i Folkeret, 5. rev. udgave, København, 1976, især side 183, 213ff og 221. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret I, 3. udgave ved Ole Espersen, København, 1980, s. 17ff.
- 2) Kommenteret straffelov, Almindelig del, ved Vagn Greve, Bent Unmack Larsen og Per Lindegaard, 3. omarbejdede udgave, 1984.
- 3) I Vagn Greve, Studier i færdselsstrafferet, Juristforbundets forlag, 1978, s. 65, siges det, at det i ældre tid i internationalstrafferetlig henseende er blevet antaget, at afgørelser om førerretsfrakendelser er strengt territorielt begrænset. I den europæiske færdselskonventions artikel 10, som står i et afsnit, som ikke er ratificeret af Danmark, er det forudsat, at en frakendende stat kan få anerkendt en rettighedsfrakendelse i et andet land.
- 4) Ifølge hjemmestyrelovens § 4 har hjemmestyret for de områder, **der hører under dette**, den lovgivende og administrative myndighed. De af lagtinget vedtagne og af landsstyrets formand stadfæstede love benævnes lagtingslove. Om Færøernes forfatningsretlige stilling, se Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer, København, 1973, s. 41ff.
- 5) Det må ikke overses, at der også kan være interprovincialretlige problemer mellem grønlandsk og færøsk ret; der rejses og handles mellem de 2 rigsdale, og på Færøerne kan der forekomme biler med grønlandske nummerplader.

- 6) Højhedsrets- og forsvarsspørgsmål er fællesanliggender, som varetages af rigsmyndighederne, medens indirekte skatter er særanliggende. Af forsvarsministeriets ansøgning af 28. maj 1984 til Folketingets finansudvalg (aktstykke nr. 354) fremgår, at der for tiden foretages modernisering af modtageudstyr på militære varslingsstationer i Danmark og på Færøerne. Af udstyret til Danmark forventes det, at vedkommende rigsmyndigheder vil give fritagelse for told af udstyret, som leveres fra udlandet. Da hjemmestyret ikke har ønsket at give fritagelse for færøsk indførselsafgift (told) af udstyret til radarstationen på Færøerne, vil der af den danske statskasse blive betalt indførselsafgift med ca. 5,5 mio kr. til den færøske landskasse.
- 7) Der er vel for **særanliggenders vedkommende** ikke megen reel forskel på det retlige forhold mellem på den ene side Danmark og Færøerne og på den anden side forholdet mellem Danmark og Island i perioden 1918-1944. Som anført hos Max Sørensen, s. 42, var Island en selvstændig stat, der var forbundet med Danmark med fælles konge og den i forbundsloven i øvrigt fastsatte ordning. Denne havde karakter af en folkeretlig overenskomst mellem to lande, jævnsides med at den var vedtaget som dansk lov.
- 8) Ejendommelighederne er talrige.
 Da myndighedsalderen i Danmark i 1976 blev nedsat fra 20 til 18 år, fik loven ikke straks virkning for Færøerne. Det skete først ved en kongelig anordning i 1979. Når 18 og 19-årige i den pågældende periode flyttede mellem de to rigsdeler, skiftede de myndighedsalder, idet denne må antages at afhænge af loven på bopælen.
 Ifølge straffelovens § 38, stk. 1, i den for Danmark gældende udgave kan der som hovedregel ske prøveløsladelse, når to tredjedele af straffen, dog mindst 2 måneder, er udstået. Efter den færøske version af straffeloven (svarende til den tidligere danske regel) er de tidsmæssige betingelser to tredjedele af straffen, dog mindst 4 måneder. Det rejser for en række domfældte spørgsmål om, hvorledes en sag kvalificeres som dansk henholdsvis færøsk. At lægge vægt på påkendelsesstedet eller på afsoningsstedet må afvises, bl.a. fordi sager eller afsonere kan oversendes til anden rigsdel. Det rigtigste må være at lægge vægt på, hvilken strafferet (i og udenfor straffeloven) der er domfældt efter, altså gerningsstedets ret, men da delikter i begge rigsdeler kan være pådømt under ét efter straffelovens §§ 88 og 89, eller da flere domme kan afsones sammen, yder dette kriterium ikke i alle tilfælde fornøden vejledning.
- 9) Vagn Greve, Studier i færdselsstrafferet, behandler interprovincielle spørgsmål, s. 67ff.
- 10) Hvad specielt trafikforseelser angår, findes en noget lignende regel i den danske færdselslovs § 134 og i den færøske færdselslovs § 58 a) en i alt væsentligt hertil svarende regel. **Ingen** af disse finder, så lidt som straffelovens § 11, **direkte** anvendelse i den interprovincielle situation.
- 11) Også fængselsvæsenet er fælles. Derimod har hver rigsdel sin egen bilinspektion (motorsagkyndige). På Færøerne varetager den motorsagkyndige (og medarbejdere) alle førerprøver.
- 12) I Danmark er planer langt fremme om – som led i en EF-harmonisering – at overgå til kørekort med væsentligt ændret udseende. Færøerne omfattes ikke af Det europæiske økonomiske Fællesskab (EF).

- 13) En oversigt over litteratur herom findes i Karnovs lovsamling ad grundlovens § 3.
- 14) Et tilsvarende spørgsmål om emnets kvalifikation må afklares, forinden man på Færøerne – som det overvejes – eventuelt indfører reglen i den norske vegtrafikklov om, at det er strafbart at hindre efterforskningen ved at indtage alkohol m.m. i de første 6 timer efter kørslen, når den pågældende forstår eller må forstå, at der kan blive politiefterforskning på grund af kørslen. En sådan regel findes ikke i Danmark. Om den norske regel, se Vagn Greve, anførte værk, side 168.
- 15) Vagn Greve, anførte værk, s. 64-65, udtaler sig i international henseende nærmest imod anvendelsen af en sådan i udmålingspraksis begrundet anvendelse af straffelovens § 10, stk. 2.

Adresse: Landsdommer C. J. Kjærsgaard
Østre Landsret
Bredgade 59
DK-1260 København K

INDBINDING
af
Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab tilbyder standardindbinding af tidsskriftets årgange.

Indbindingen udføres som trådheftede helbind m. guldtryk på ryggen og i bedste materialer.

Levering: max. 4 uger efter modtagelsen.

Indbindingspris uanset årgang: d. kr. 95,00 excl. moms og porto.

Indlevering: Senest 1/4 1986 til:

J. B. NIELSEN
Bogbinderi
Kærsangervej 12 – DK-9800 Hjørring
Telefon (08) 91 04 97